

Handläggare
Ditte Westin
Telefon: 08-508 033 76

Till
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Strategi för ökad trygghet

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner strategin för ökad trygghet

Christina Heglert
Stadsdelsdirektör

Ditte Westin
Avdelningschef

Abdi-Nur Isse
Avdelningschef

Sammanfattning

Stadsdelsnämndens verksamhetsplan för 2016 ger ett uppdrag att utveckla en strategi för att öka tryggheten i stadsdelen. Syftet med strategin är att fastställa mål för stadsdelens trygghetsarbete och att visa vägen dit. För att nå målen behöver stadsdelsförvaltningen fördjupa samverkan med andra förvaltningar i staden, andra myndigheter och civilsamhället. I strategin presenteras ett antal konkreta åtgärder för att uppfylla målet för trygghetsmätningen.

Målet med trygghetsstrategin är att

- det ska kännas tryggt att vistas på gator och torg i stadsdelen, särskilt kvinnors trygghet i det offentliga rummet ska säkras
- stadsdelens yttre miljö ska vara välskött med bra belysning
- socialt förebyggande och främjande åtgärder ska vara kända och tillgängliga för medborgarna
- bidra till att målvärden i trygghetsmätningen ökar

Aktiviteter för att uppnå dessa mål är att

- inrätta medborgarvärdar
- skapa mötesplatser för dialoger kring trygghet
- genomföra trygghetsskapande åtgärder
- öka samverkan med andra aktörer
- tillämpa idéburet offentligt partnerskap

Bakgrund

Stadsdelsnämndens verksamhetsplan för 2016 ger ett uppdrag att utveckla en strategi för att öka tryggheten i stadsdelen.

I verksamhetsplanen, under nämndmålet ”Medborgarna upplever stadsdelen som trygg och levande” beskrivs en stadsdel som är rik på upplevelser och möten som inkluderar och skapar broar mellan människor. Särskilt lyfts kvinnornas rätt till trygghet i det offentliga rummet fram. Syftet med strategin är att fastställa mål stadsdelens trygghetsarbete och att visa vägen dit. För att nå målen behöver stadsdelsförvaltningen fördjupa samverkan med andra förvaltningar i staden, andra myndigheter och civilsamhället. Trygghetsarbetet kommer ytterligare att konkretiseras i samband med framtagandet av stadsdelens lokala utvecklingsprogram.

Det är stora skillnader i hur trygga stockholmarna känner sig i sina bostadsområden och det är stor skillnad på förtroendet för myndigheter. I Stockholms stads trygghetsmätning 2014 uppger 13 procent av befolkningen i Spånga-Tensta att de känner sig otrygga i sitt bostadsområde. I Tensta uppger 22 procent av männen och 30 procent av kvinnorna att de är otrygga i sitt bostadsområde. I Tensta upplevs även att nedskräpning och skadegörelse stör ordningen i området, liksom dålig belysning i mörka områden.

Våra samarbetspartner, räddningstjänst och polis, har vid flera tillfällen haft svårigheter att genomföra sina uppdrag på grund av oroligheter i området. Stadsdelsförvaltningen har här en viktig roll att underlätta och bidra med trygghetsskapande aktiviteter så att deras insatser kan genomföras. Hög tillit mellan människor och stort förtroende för myndigheter främjar den sociala sammanhållningen i samhället, vilket i sin tur minskar risken för social oro och bidrar till människors känsla av trygghet.

Ett uppmärksammat problem som skapar otrygghet för boende och besökare är att det på torgen och vid tunnelbanans ingångar uppehåller sig stora grupper av sysslösa unga män, till viss del maskerade. Ett annat problem är aggressiv körning på våra gång- och cykelvägar.

Rädslan för att bli utsatt för brott skapar otrygghet. Tensta är mest drabbat av brott i stadsdelen. De områden som är mest brottsbelastade vad gäller inbrott och våldsbrott är Tensta, Hjulsta, Solhem och Bromsten. När det gäller personrån varierar antalet i Tensta mellan 2012-2015. I Solhem minskar antalet personrån

samtidigt som de ökar i Bromsten. När det gäller misshandel har Tensta lika stor belastning som Hjulsta, Solhem och Bromsten har tillsammans. Polisens intensifierade arbete mot den öppna droghandeln har lett till en kraftig ökning av upptäckta narkotikaöverlåtelser och narkotikabruk i Tensta de senaste åren.

Bakomliggande faktorer

Polisen har i sin rapport *Utsatta områden* bedömt att Tensta är ett utav de 15 mest utsatta områdena i riket. De bakomliggande faktorer som lett till den negativa utvecklingen återges här i en sammanfattning:

Bostadsområden som byggdes under miljonprogrammets tid planerades med kommersiell och samhällelig service. Service av olika slag fanns i en centrumanläggning med ett utbud av butiker och samlingslokaler. I början av 1970-talet ökade antalet tomma lägenheter i miljonprogramsområdena och bostadsbrist förvandlades till bostadsöverskott. De som hade råd lämnade stadsdelarna efterhand och de som blev kvar var människor med svaga ekonomiska resurser.

Forskning har visat att socioekonomiska förhållanden, brottslighet och otrygghet hänger samman med tillit inom bostadsområdet. Ett utsatt område präglas av sociala risker såsom lägre socioekonomiska förhållanden, etnisk segregation och ungdomar som marginaliseras och känner stark alienation i förhållande till samhället. Av dessa utkristalliseras i flera bostadsområden en mindre grupp tonårspojkar eller unga män som ser kriminalitet som ett alternativ. Förekomsten av sociala riskfaktorer behöver dock ej nödvändigtvis medföra en ökad social risk då sociala skyddsfaktorer kan motverka effekten av riskfaktorerna. En social skyddsfaktor som diskuterats inom forskning är förekomsten av tillit och kollektiv förmåga. I ett bostadsområde med hög kollektiv förmåga och tillit till såväl lokalsamhälle som myndigheter kan det tänkas att lokalsamhället har en förmåga att ta hand om eller hantera sociala riskfaktorer. Den viktigaste skyddsfaktorn är dock ett väl fungerande välfärdssystem i kombination med ett starkt civilsamhälle. Det kan finnas mycket höga nivåer av tillit inom grupper i bostadsområdet, men i genomsnitt litar invånarna mindre på andra invånare i bostadsområdet än vad som är fallet i samhället i övrigt. Den lägre graden av tillit medför att lokalsamhället får svårare att hantera uppkomna problem. Till det kan läggas att myndighetstilliten, förtroendet för polis och andra centrala myndigheter, tenderar att vara lägre, vilket gör att även myndigheter får svårare att hantera uppkomna problem i lokalsamhället.

Utsatta områden kan ur det perspektivet beskrivas som områden där rädsla och otrygghet är relativt vanligt samtidigt som området karakteriseras av låg tillit och en ekonomisk otrygghet där en stor andel av befolkningen lever i en utsatt ekonomisk situation. Samtidigt ska det här betonas att områden ofta inom sig rymmer en mängd olika platser, upplevelser och erfarenheter. När det gäller till exempel otrygghet eller brottslighet är det sällan som hela bostadsområden präglas på samma sätt. Vanligt är att det snarare handlar om specifika platser, gårdar eller gator där problemen är tydligast koncentrerade, och dessa platser påverkar sedan utomståendes eller medias beskrivning på hela bostadsområdet.

Kvinnors otrygghet

Vad gäller fokus på att öka kvinnors trygghet genomfördes en kvalitativ studie med hjälp av Södertörns högskola i Tensta och Hjulsta under maj månad 2016. Syftet med studien var att kartlägga kvinnornas upplevelse av otrygghet samt att få insikt i vilka åtgärder som kan vidtas för att kunna öka deras känsla av trygghet i stadsdelen. Ett 30-tal kvinnor har intervjuats. Resultatet visar att oavsett ålder, påbrå och sysselsättning är upplevelsen av otrygghet i det studerade området är hög. Kvinnorna anpassar sitt beteende för att minska den upplevda otryggheten, speciellt vad gäller att vistas ute vissa tider och på vissa platser. Bostadsområdet upplevs tryggare är de allmänna platserna. Den främsta orsaken till otryggheten är avsaknad av god belysning och grannsamverkan samt ungdomar i centrum. Kvinnorna efterfrågar fler och skarpare förebyggande insatser såsom förbättrad utebelysning, införande av grannsamverkan i fler områden, inrättande av fler mötesplatser med goda förebilder för ungdomar, mer resurser till förskole- och skolverksamheten samt högre polis närvaro.

Ärendets beredning

Ärendet är berett inom avdelningen för stadsdelsutveckling och avdelningen för individ- och familjeomsorg. Workshops har genomförts tillsammans med polis och stadsdelsförvaltning den 18 mars och tillsammans med fastighetsägare och stadsdelsförvaltning den 5 april. Beredningen har även innefattat research i våra grannstadsdelar. Under arbetets gång har det visat sig att begreppet medborgarvärdar är mer relevant än det ursprungliga begreppet kvartersvärdar.

Förvaltningen bedriver i dag ett målinriktat och förebyggande arbete för att skapa trygghet och säkerhet för boende och besökare. Förvaltningens förebyggande verksamhet presenteras i bilagan *Sammanställning trygghetsfrämjande åtgärder*.

Ärendet

Stockholm Stads trygghets- och säkerhetsprogram är ett övergripande styrdokument som sträcker sig över åren 2013–2016. Stockholm Stads Trygghetsarbete innebär att:

- Minimera rädslan för att utsättas för oönskade händelser.
- Skapa tillit till institutioner och människor.

Stockholm Stad arbetar med ett proaktivt trygghetsarbete genom att

- Nämnder och bolag ska ha ett trygghetsfrämjande arbete utifrån verksamhetens karaktär och ansvarsområde. Arbetet ska dokumenteras i verksamhetsplanen och redovisas i verksamhetsberättelsen.
- Nämnder och bolag ska aktivt arbeta för att främja trygghet och förebygga risker kopplade till utvecklingen av befintliga och nya bostadsområden samt infrastruktur. Arbetet utgår från respektive verksamhets- och ansvarsområde och förutsätter delaktighet i samhällsplaneringen inom Stockholms stad.
- Nämnder och bolag ska, utifrån lokal lägesbild, arbeta för att förebygga brott.
- Kommunstyrelsen ansvarar för att det finns en samordning av Stockholms stads säkerhetsarbete, det brottsförebyggande arbetet och trygghetsarbetet.

Till Stockholms Stads trygghets- och säkerhetsprogram återfinns i dess bilaga 1 riktlinjer för att motverka våldsbejakande extremism där de övergripande inriktningarna är att:

- Det demokratiska samhället ska värnas
- Arbetet ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet
- En stad som håller samman ska minska extremismens grogrund
- Kunskapen om våldsbejakande extremism ska öka i staden
- Stärkt central samordning och ökad lokal samverkan
- Samverkan med civilsamhället ska utvecklas

Trafiknämnden har avsatt investeringsutgifter för trygghetsskapande belysning under perioden 2016-2020 om 25 mnkr (Dnr T2016-00240). Kontoret avser att under perioden 2016-2020 genomföra en satsning för att öka invånarnas trygghet och nöjdhet med stadens belysning. Genom att avsätta medel för att anlägga trygghetsskapande belysning under perioden 2016-2020 kan staden snabbt åtgärda och svara upp mot rimliga önskemål från invånarna vilket gör att effekten blir än större. En riktad insats ska göras mot de fyra områden i staden där nöjdheten med belysningen är lägst och upplevd otrygghet som störst. Dessutom kommer även åtgärder att

genomföras i stadens andra områden för att behålla dagens nivå på upplevd nöjdhet med stadens belysning.

Stadsdirektör Lars Rådth har tillsatt en styrgrupp för trygghetsarbete i Stockholms Stad. I styrgruppen finns representanter från arbetsmarknadsförvaltningen, utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen samt stadsdelsdirektörerna från Rinkeby-Kista, Årsta-Enskede-Vantör samt vår egen stadsdel Spånga-Tensta.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd trygghetsstrategi tar fasta på, liksom Stockholm Stads trygghets- och säkerhetsprogram, ett proaktivt trygghetsarbete för att öka tryggheten i stadsdelen. Strategin tar fasta på konkreta trygghetsskapande faktorer som ligger inom stadsdelens eget kompetensområde och som kan påverkas med de resurser som stadsdelen förfogar över. Medborgarnas engagemang och aktiva deltagande är den övergripande förutsättningen för att skapa en hållbar, trygg och levande stadsdel. De områden som omfattas av strategin är den yttre miljön, det sociala skydds nätet och stadsdelens samverkan med andra aktörer.

För att uppnå stadsdelsnämndens övergripande mål att *Medborgarna upplever stadsdelen som trygg och levande* är förvaltningen tre strategiska mål:

- det ska kännas tryggt att vistas på gator och torg i stadsdelen, särskilt kvinnors trygghet i det offentliga rummet ska säkras
- stadsdelens yttre miljö ska vara välskött med bra belysning
- socialt förebyggande och främjande åtgärder ska vara kända och tillgängliga för medborgarna
- bidra till att målvärden i trygghetsmätningen ökar

Nedan följer ett avsnitt med en presentation av varje mål med tillhörande aktiviteter som syftar till att nå målen.

Det ska kännas tryggt att vistas på gator och torg i stadsdelen, särskilt kvinnors trygghet i det offentliga rummet ska säkras

Inrätta medborgarvärdar

Enligt beslut i nämnden den 10 mars 2016 ska förvaltningen inrätta medborgarvärdar. Idag förekommer medborgarvärdar i Hässelby-

Vällingby och i Rinkeby-Kista. Uppföljningen av deras arbete visar goda resultat.

Syftet med att inrätta medborgarvärdarna är att

- trygghet och delaktighet ska öka för boende och aktiva i stadsdelen
- det ska bli lättare att få stöd och hjälp i ett tidigare skede för att förhindra att svårigheter och problem blir allvarliga och får stor påverkan på människors liv
- medborgarvärdarna ska bygga relationer och agera förebyggande genom att vara där problem kan uppstå innan det händer något.

Uppdraget för medborgarvärdarna är att:

- vistas ute i den offentliga miljön på eftermiddagar och kvällar samt besöka de verksamheter där medborgarna deltar.
- stärka grannsamverkan
- med sina kunskaper, sin serviceanda och lokala kännedom hjälpa medborgarna och besökare tillrätta och hänvisa till det stöd som finns att tillgå.
- fånga upp frågor från medborgarna och besvara dessa samt återkoppla så snart som möjligt till arbetsledningen
- anmäla brister i den offentliga miljön för att dessa ska åtgärdas snarast.
- samverka med övrig personal inom stadsdelsförvaltningen samt med andra förvaltningar, myndigheter, fastighetsägare, företagare, föreningar m.m.
- motivera unga att söka studier eller skriva in sig på Jobbtorg
- sammanfatta i en rapport dagligen till arbetsledningen.

Medborgarvärdarna ska tillhöra avdelningen Stadsdelsutveckling och finansieras med demokratimedel. Beräkning av budget för sex medborgarvärdar är cirka 1,8 miljoner kronor för 2016.

Medborgarvärdarna ska ha adekvat kompetens för uppdraget och vara flerspråkiga.

Skapa mötesplatser för dialoger

Enligt beslut i nämnden den 10 mars 2016 ska förvaltningen skapa mötesplatser. Mötesplatserna ska främja möten mellan medborgare med olika etnisk, religiös och kulturell bakgrund. Mötesplatser kan vara att förvaltningen är närvarande vid tillfällen då medborgare samlas såsom marknader och andra evenemang. Det är också viktigt att etablera fasta mötesplatser som ska uppfattas som en naturlig

plats att besöka då man som medborgare känner ett behov av att föra dialog med förvaltningen om trygghet. Det pågår ett arbete för att etablera nya mötesplatser i Tensta och i Spånga men det är också viktigt att befintliga mötesplatser i förvaltningens verksamheter såsom öppna förskolan, parklekar, familjecentralen och medborgarkontoret används som en arena för dialog om trygghet. För medborgarvärdarna ska de nyetablerade mötesplatserna i Tensta och Spånga vara en samlingsplats för dialog med medborgare om trygghet och för medborgarna ska det vara en plats dit man kan vända sig för att skapa opinion för trygghetsarbetet.

Stadsdelens yttre miljö ska vara välskött med bra belysning på mörka platser

Trygghetskapande åtgärder

En ren och välskött miljö är en förutsättning för att medborgaren ska uppleva att stadsdelen är trygg och levande. Det är särskilt viktigt att fokusera på att öka kvinnors trygghet.

Inom Stockholm Stad planeras satsningar för att förbättra den yttre miljön. Det gäller åtgärder för att:

- prioritera den fysiska upprustningen för att bygga bort otrygga miljöer
- öka säkerheten på gång- och cykelvägar samt öppna platser för att minimera aggressiv körning
- öka belysningen på otrygga platser där trygghetsvandringar genomförts eller där medborgare inkommit med förslag om belysning
- skapa en trygg och levande miljö utmed Tenstastråket i samverkan med Trafikkontoret

Planerade åtgärder måste synkroniseras så att det sammantaget leder till ett större åtgärdspaket som sker samtidigt, och inte som ett radband av mindre åtgärder utspritt över tid och rum. Det gäller de områden som idag uppfattas som mest otrygga i stadsdelen vilka är Tensta centrum, Hjulsta Torg, Bromsten och Spånga Station. Framförallt bör planerade åtgärder i Tensta Centrum koncentreras inom en kortare tidsrymd för att förändringen ska bli märkbar och tydlig för medborgarna.

Parallellt med dessa åtgärder ska förvaltningens fältverksamhet och medborgarvärdarnas uppsökande arbete prioriteras mot den grupp av unga män som upphåller sig i Tensta och Hjulsta centrum.

Polisen kommer att arbeta med medborgarlöften för att öka tryggheten i Tensta. För att identifiera vilka löften som ska prioriteras arrangerar polisen medborgardialoger. Stadsdelsförvaltningens uppdrag att ta fram ett lokalt utvecklingsprogram innefattar också att arrangera medborgardialoger med fokus på temat trygghet. Båda dessa förberedande processer genomförs i samverkan mellan polis och stadsdelsförvaltning i syfte att fånga in behov av trygghetsskapande arbete.

Socialt förebyggande och främjande åtgärder ska vara kända och tillgängliga för medborgarna

Ökad samverkan

Majoriteten av medborgarna klarar normala påfrestningar med hjälp av sitt eget nätverk. När det inte räcker till ska det vara känt var det professionella stödet finns, vad som kan erbjudas och vad det innehåller.

Medborgarvårdar, fältassistenter och utredande och behandlande socialsekreterare ska ha ett nära samarbete för att ha en gemensam kunskap om barn och ungas vardag. Arbetstiderna ska förläggas så möjligheterna ökar för att upptäcka barn och unga i riskzon. Arbetstiderna för fältförlagda resurser ska förläggas på kritiska tider under kvällar och helger så att unga i riskzon fångas upp tidigare av socialtjänsten. Det leder till att insatser påbörjas i ett tidigt skede såsom orosamtal och relevanta stödåtgärder.

Polis, socialtjänst och medborgarvårdarna har olika ramar och uppdrag. Detta behöver klargöras i ett gemensamt forum för att förståelsen och tilliten för varandras roller ska fördjupas.

Civilsamhället och idéburet offentligt partnerskap

Enligt beslut i nämnden den 10 mars 2016 ska förvaltningen utreda och tillämpa idéburet offentligt partnerskap, IOP. Samverkan med civilsamhället främjar det sociala kapitalet och det medborgerliga deltagandet i stadsdelens utveckling. Ett sätt är idéburet offentligt partnerskap som är en samverkansmodell för offentlig sektor och civilsamhällets aktörer.

Stadsdelsförvaltningen kommer att ta del av andras erfarenheter, exempelvis vid Arbetsmarknadsnämnden och Göteborgs Stad, för att utveckla egna rutiner för IOP. Under 2016 kommer

stadsdelsförvaltningen att inventera vilka idéburna organisationer som är etablerade i stadsdelen och som bedriver trygghetsskapande verksamhet i syfte att upprätta IOP för samarbete. Förvaltningen planerar att ta fram riktlinjer för beslut i nämnden med sikte på att ingå IOP med relevanta föreningar under senhösten 2016.

Uppföljning

Under 2016 sker uppföljning av strategin i samband med tertialrapport 2 och verksamhetsberättelsen. Uppföljningen avser de indikatorer som är kopplade till trygghetsmålet i verksamhetsplanen samt de aktiviteter som omnämns i detta tjänsteutlåtande. Vidare ska förvaltningen i sitt arbete med verksamhetsplanen 2017 planera och sätta mål för att utvärdera ett urval av de pågående trygghetsfrämjande åtgärderna som redovisats i bilaga 1.

Bilagor

1. Sammanställning trygghetsfrämjande åtgärder.
2. Samverkansöverenskommelse mellan polis och Spånga-Tensta
3. Polisens rapport *Utsatta områden*
4. Rapport *I ängslans skugga*, en studie av kvinnors upplevelse av trygghet i Tensta/Hjulsta.
5. Trygghets- och säkerhetsprogram för Stockholm Stad 2013-2016
6. Trafiknämndens Trygghetsskapande belysningsprogram 2016-2020.